

Voorzitter: J.H.J. Schreuder
T: 055 3601357
E: j.schreuder76@upcmail.nl

Adviesraad **Wet maatschappelijke ondersteuning**

Ambtelijk secretariaat
Postbus 9033
7300 ES Apeldoorn

Aan: College van B&W van de gemeente Apeldoorn

T: 055 580 22 41
E: clienraden@apeldoorn.nl
www.wmoraadapeldoorn.nl

CC: Adviesraad VWI, Mw. L. Stomphorst, Mw. F. Kruitbosch.

Datum: 7 augustus 2012
Uw brief d.d.:
Ons kenmerk: WMO 1204-01

Bijlagen: Geen.

Betreft: Advies m.b.t. de Kadernota Welzijn, Vrijwilligerswerk & Mantelzorg

Geacht college,

De adviesraad Wmo, verder te noemen de adviesraad, heeft kennis genomen van de Kadernota Welzijn, Vrijwilligerswerk & Mantelzorg. De adviesraad onderschrijft de noodzaak tot het anders inrichten van het welzijnswerk in de stad als gevolg van het hervormen van de verzorgingsstaat en stimuleren van maatschappelijke participatie, binnen de context van afnemende financiële middelen. Als gevolg van deze ontwikkeling verandert ook de rol van de gemeente naast die van de burgers en de professionals ten aanzien van of in het welzijnswerk. Voorliggende kadernota beoogt een brede visie op welzijn te verwoorden waar vanuit uitgangspunten, kaders en randvoorwaarden worden gedefinieerd op basis waarvan beleid zal worden geformuleerd.

De adviesraad kan zich op hoofdlijnen vinden in de visie die in deze nota wordt verwoord. In de inleiding van deze nota wordt gesteld dat het doel van deze kadernota is om het denken uit de voorjaarsnota te concretiseren in doelen en taken voor het welzijnswerk in Apeldoorn. Het stuk geeft in de ogen van de adviesraad echter weinig concrete aanknopingspunten voor het formuleren van beleid ten aanzien van taken en opdrachten gekoppeld aan budget, prestaties en sturing. Wij zien in dit stuk dan ook meer een beschrijving en globale uitwerking van de visie, behorend bij een visiedocument. Hoewel de duiding kadernota anders doet vermoeden, geeft de nota geen uitwerking van concrete kaders op basis waarvan het welzijnsbeleid wordt vorm gegeven. Hoe de vertaling naar uitvoering wordt ingezet wordt niet duidelijk. Een kadernota bevat naar onze mening te evalueren kenmerken en dat ontbreekt.

Algemeen

Doelstelling voor de gemeente is om een goede sociale basisstructuur neer te zetten die een preventieve meerwaarde heeft voor de samenleving. Binnen de te creëren sociale basisstructuur wordt het accent verder verschoven van formele naar informele zorg mede vanuit bezuinigingsoogmerk. Er moet minder beroep gedaan worden op relatief dure individuele en collectieve voorzieningen. Dit moet door de samenleving, de overheid en maatschappelijke partners gezamenlijk worden opgepakt. Uiteindelijk doel is om de (kwetsbare) burger zo te ondersteunen dat deze een minder groot beroep op specifieke vormen van voorzieningen hoeft te doen.

De beweging van formeel naar meer informeel houdt echter in dat welzijnstaken (deels) worden losgekoppeld van instellingen. Dit is experimenteel en dient daarom gemonitord te worden. Daarnaast vraagt de weg daar naartoe om een mentaliteitsverandering van de burger, een andere houding van de welzijnswerker en een andere rol van de overheid. Hoe die weg kan of moet worden afgelegd is echter niet ingevuld en daarmee onduidelijk.

De nota borduurt voort op de inzet van een sterke, toegankelijke en gastvrije voorzieningenstructuur op buurt-, wijk- en stadsdeelniveau. Hierin de beweging maken van formeel naar meer informeel is een leerproces voor alle betrokken partijen temeer daar deze in de naaste toekomst te maken krijgen met burgers (AWBZ decentralisatie) waar zowel welzijnswerkers als gemeente (nog) geen of

onvoldoende ervaring mee hebben. Dit proces gaat tijd kosten en verdient daarom een zorgvuldige organisatie met voldoende kwalitatieve aanknopingspunten.

Het nieuwe welzijnsbeleid wordt gericht op alle burgers en specifiek op de kwetsbare burger teneinde sociale redzaamheid te doen toenemen. Hiervoor is in onze ogen zowel een maatschappelijk- als ook een persoonlijk steunsysteem noodzakelijk. Toeleiding en activering spelen daarbij een grote rol. De nota spreekt van output (cijfers) naar outcome (maatschappelijke effecten). Resultaat gerichte sturing is hierbij cruciaal. Dit vraagt om heldere doelen, explicitering en inzetten op kwalitatieve verantwoording. De in de hoofdstukken 4 en 5 genoemde kaders zijn onvoldoende concreet om tot uitvoeringsafspraken te komen.

Op grond van bovenstaande komt de adviesraad tot de volgende conclusie:

Omdat in de kadernota de uitgangspunten en randvoorwaarden voor het beoogde beleid naar onze mening onvoldoende concreet zijn verwoord adviseren wij:

In de nota op te nemen: Concrete (SMART) formulering van doelen en taken ten aanzien van dit veranderingsproces, ter bevordering van een heldere evaluatie, zowel tussentijds (monitoring) als ook na afloop. Dit zodanig dat er zicht is op de ervaring (faal- en succesfactoren) van burgers, professionals, vrijwilligers en mantelzorgers, zicht op de rol van de overheden en inzicht voor verder beleid

en

Adviseren wij om ook binnen het 'welzijnsveld' over te gaan tot bestuurlijk aanbesteden. Daarbij ga je met elkaar in gesprek over beoogde resultaten en effecten en verken je (met elkaar) ieders mogelijkheden daarin. Werkende weg kan dan duidelijk worden wie welke onderdelen voor zijn rekening kan en wil nemen en welke concrete afspraken daarover gemaakt moeten worden. Daarbij bevelen wij aan om de 'Gesprekken' in het kader van de Kanteling en decentralisatie AWBZ te gebruiken als referentiekader (nulmeting) in relatie tot te bereiken resultaten en het instellen van een z.g. monitorgroep (met cliëntvertegenwoordiging) om periodiek de voortgang van het proces te evalueren.

Specifiek

Hoofdstuk 4 Doelen:

Het maatschappelijk steunsysteem wordt gevisualiseerd in een piramide waarin 4 niveaus van afhankelijkheid zijn te onderscheiden met daarin het benodigde sociale basisinfrastructuur. Dit systeem dient het (algemeen) welzijn zodanig te bevorderen dat burgers in relatie tot hun sociale omgeving autonoom kunnen functioneren. De kadernota noemt dit sociaal functioneren (hoofdstuk 4, kerndoelstelling welzijn nieuwe stijl, de sociale basis). Om dit maatschappelijk steunsysteem vorm te geven worden in de kadernota een aantal noodzakelijke (rand)voorwaarden (kerndoelstellingen welzijn nieuwe stijl) genoemd:

Inzetten op sociaal burgerschap. Hoewel de zin: 'Idealiter staat achter elke kwetsbare burger een zelfredzame burger, mantelzorger of vrijwilliger die, al dan niet samen met de professional, de kwetsbare burger een helpende hand toereikt', tamelijk concreet is, vraagt de weg daar naar toe de nodige inspanningen waarvan in de kadernota geen concrete randvoorwaarden zijn genoemd. Het woord 'idealiter' geeft al een voorbehoud aan, m.a.w. het is niet realistisch er van uit te gaan dat deze situatie bereikt zal worden. Bedenk bij het inzetten, versterken en aanspreken van het sociale netwerk dat daarop ook al een beroep wordt gedaan bij de bezuinigingen op de individuele voorzieningen (de Kanteling) en bij de decentralisatie van begeleiding. Het sociaal netwerk is geen onuitputtelijke melkkoe! Hier schuilt een afbreukrisico.

Advies: Omschrijf in de uitvoeringsnota helder en concreet de hiertoe te nemen stappen, de (financiële) en organisatorische randvoorwaarden de (regie)rol van de gemeente en welk meetbaar resultaat (effect) wordt nagestreefd.

Het stimuleren en faciliteren van sociaal burgerschap in de vorm van vrijwilligerswerk. Ten aanzien van deze doelstelling is in de kadernota een aantal maatregelen genoemd die moeten leiden tot borging en behoud van vrijwilligers. Genoemd zijn investeren in kwaliteit- en deskundigheidsbevordering, geleid vrijwilligerswerk en de maatschappelijke stage. Hier geen heldere geformuleerde kaders en geen randvoorwaarden.

Advies: Maak in de nota helder welke rol de gemeente hierin neemt (alleen noemen van stimuleren en faciliteren blijft vaag), wat verwacht wordt van het maatschappelijk middenveld en welk meetbaar resultaat (effect) wordt nagestreefd.

Voorkomen van overbelasting van mantelzorgers. Als we hier de landelijke cijfers extrapoleren naar de Apeldoornse situatie zouden er ongeveer 30.000 mantelzorgers moeten zijn waarvan ongeveer 4000 overbelast. Er zijn ongeveer 900 mantelzorgers bekend bij de Kap! Hier wordt geen conclusie nog een beleidsdoelstelling aan verbonden. Ten aanzien van de tijdelijke ontlasting (respijtzorg) van de mantelzorger wordt de rol van de gemeente niet duidelijk temeer daar bij 'Gedeelde zorg' gezegd wordt dat maatwerk en ondersteuning nog steeds nodig kan zijn (mantelzorg onder de compensatieplicht Wmo?).

Advies: Maak in de nota duidelijk wat van het sociale netwerk wordt verwacht, wat van het professionele veld en wat de rol van de gemeente wordt. Maak gebruik van de kennis bij diverse professionals betreffende de beperkte afstemming tussen vraag en aanbod.

N.b.: De cijfers doen overigens vermoeden dat er meer sociaal burgerschap is dan wellicht wordt aangenomen, dit kan effect hebben op het resultaat van in te zetten beleid.

Het ondersteunen en versterken van de Apeldoornse burger door (tijdelijke) inzet van professionele en/of vrijwillige ondersteuning. Hier wordt een schets gegeven van de gewenste situatie maar geen weg er naar toe.

Advies: Geef in de nota helder de organisatorische en/of functionele verbanden aan van de sociale basisinfrastructuur.

N.b.: Meer inzet van vrijwilligers vraagt een **voldoende** (professioneel) vangnet, in het bijzonder om met kwetsbare burgers met een beperking om te kunnen gaan.

Het versterken van de Apeldoornse burger binnen haar of zijn directe leefomgeving. Hier wordt de nieuwe sociale basisprofessional geïntroduceerd. Een generalist aangevuld met specifieke kennis en of vaardigheden. De weg naar die welzijnsprofessional, een andere manier van denken en handelen, vraagt tijd, het volgen van een basiscursus is daarin slechts een eerste begin!

Advies: Houd in de uitvoeringsnota in termen van effecten rekening met dit feit. Hanteer een realistisch tijdpad en een realistische doelstelling. Laat organisaties de gewenste scholing verzorgen via reguliere scholingsbudgetten en besteed budget basiscursus aan cliënt en vrijwilliger.

In de notitie wordt regelmatig gesproken van de kwetsbare burger. Dat is een erg ruim begrip, het is geen homogene groep! Dit vraagt in specifieke situaties om specifieke aandacht, zowel van de professional maar ook van de vrijwilliger.

Advies: Besteed hier specifiek aandacht in de nota v.w.b. sturing en monitoring, maar ook aan de kwaliteit van de instroom (Het Gesprek).

Hoofdstuk 5 Taken:

In de structurering van de sociale basisinfrastructuur wordt voortdurend over de stadsdelen gesproken met daarin een te vormen team welzijnsprofessionals. In zijn algemeenheid is hiervan de structuur niet helder geschetst. Meerdere keren lezen maken meerdere interpretaties mogelijk. Een (uitwerking van een) nieuwe visie vraagt maximale helderheid in processen, vorm en posities. Bestuurlijk aanbesteden kan hierbij behulpzaam zijn.

De adviesraad vraagt zich af of het inzetten van een flexibel stadsdeelbudget, in beheer bij de stadsdeelmanager, een efficiënte inzet van toch al schaars beschikbare financiële middelen bevordert.

Advies: Heroverweeg dit voornemen en maak duidelijk wat hierbij de leidende gedachte is geweest.

De inzet van de welzijnsprofessional vergt sturing en regie.

Advies: Dit vraagt om heldere eenduidige processen (communicatie!!) de vorm (structuur) en posities (taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden) tussen buurt, WSG en stadsdeel en haar relatie met het Sociaal Team! Maak dit duidelijk in de nota en neem een begrippenlijst op.

Het streven naar één loket voor vrijwilligers en verenigingen.

Advies: Laat de vrijwilligers op uitvoeringsniveau deel uitmaken van de welzijns- en zorgstructuur op wijkniveau en in aansturing en ondersteuning op een stedelijke organisatie. Maak een

ontwikkelingstraject/speerpunt van de wijze waarop de uitvoerende professional verantwoording aflegt aan het regisserende niveau al of niet via de gesubsidieerde organisatie.

Hoofdstuk 6 Uitvoering:

Hierin wordt precies opgesomd waarin de kadernota tekort schiet. De 9 punten die daarin opgesomd worden staan er terecht, echter als uitwerking van de kadernota schiet de laatste tekort om inhoudelijk richting en begrenzing aan te geven.

Advies: De nota bevat concreet hoe verantwoordelijkheden en bevoegdheden van alle betrokken partijen gezien en geregeld wordt, de nota bevat een concreet ontwerp hoe het leertraject t.b.v. deze ingrijpende verandering voor alle betrokken partijen eruit ziet voor de korte en middellange termijn. In de nota is helderheid over wat de minimale en de maximale sociale basisstructuur is.

Wij zijn graag bereid, indien gewenst, dit advies mondeling toe te lichten

Met vriendelijke groeten,

A handwritten signature in dark ink, appearing to be 'J.H.J. Schreuder', written over two horizontal lines.

J.H.J. Schreuder
Voorzitter Adviesraad Wmo gemeente Apeldoorn